

Forfatter: Jacobsen, Jørgen-Frantz

Titel: Udrag fra Nordiske Kroniker

Citation: Jacobsen, Jørgen-Frantz: "Nordiske Kroniker", i Jacobsen, Jørgen-Frantz: *Nordiske Kroniker*, 1943, s. 37. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-jacobjf_02-shoot-idm139956848985600/facsimile.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Nordiske Kroniker

Haarfagers Tid. Alle taler de det samme velplejede og korrekte Sprog. Her findes hverken Dialekter eller Argot, her er kun én Udtryksform, dannet Tale. Arbejdsmanden har maaske et stort Bibliotek af islandsk Litteratur fra alle Aarhundreder siden Bebyggelsen. Selv om han muligvis har skrevet en Digtsamling eller to, er han ikke af den Grund udskreget som folkeligt Geni, Proletarbegavelse. Det er en selvfølgelig Sag. Islandsk Kultur og Dannelse er noget, som alle har Del i; her findes intet egentligt Proletariat.

Det moderne Islands Ansigt er saaledes en mærkelig — i mangt og meget aldeles uformidlet — Blanding af Middelalder, for ikke at sige: Oldtid paa den ene Side og hypermoderne Nutid paa den anden Side, af gammelt og nyt, som paa en næsten magnetisk Maade finder hinanden, tørner sammen og danner en ejendommelig Brydning. Det er en i høj Grad frugtbar Sammensætning. Nationen forener de bedste materielle Forudsætninger med en gammel, aldeles særpræget Kultur, som har vist sig meget levedygtig og i Stand til at glide over i nye, mere moderne Former. Hertil kommer Folkets egen Levedygtighed, dets Friskhed og Modtagelighed — ja man kan vel næsten sige: Ungdom. Der synes at være en mægtig, gennem mange Aar opsparet Kraft til Stede.

Alt dette danner tilsammen en pragtfuld Enhed. Man har Indtrykket af et levende og blomstrende Folk, som i alle Henseender er sig selv. Blot Tanken om, at Island skulde være et andet Rige underordnet, maa nu til Dags forekomme urimeligt. Folket har ikke blot *politisk Suverænitæt*. Ogsaa dets *Psykologi* er suveræn.

Island af i Dag er imidlertid ikke noget, som er færdigt. Det er kun en Fase i en rivende Udvikling: Billedet forandres hurtigt, og at det altid vil forandre sig paa gunstig Vis, er ingenlunde sikkert. Det er ikke for ingenting, at det hele er fremgaaet af en saa udpræget Dualisme mellem gammelt og nyt. Hvor frugtbar denne Blanding end kan være, frembyder den dog de største Problemer. Det, der foregaar, er i Virkeligheden en *Kulturkamp* mellem et

gammelt og et nyt Island, en voldsom Brydning, der ogsaa har sine Rødder i den sociale Udvikling.

Det gamle Island er nemlig ikke blot Sproget, Litteraturen, Traditionen. Alt dette har hidtil haft sin sociale Basis i et *Bondesamfund*. Det var Bønderne, som huskede, som nedskrev, som gemte det gamle. Det var Bønderne og Bondens hele slægtsbundne og til Jorden knyttede Tankegang, som opretholdt det hele. Den islandske Kultur tilhører Bønderne. Alle de islandske Lærde, alle Akademikere og Embedsmænd udgik fra deres Kreds. Det er i sin Egenskab af Bondesamfund, at Islændingene igennem tusind Aar har været „Europas første læsende Folk“. Det er som Bønder med en akademisk Klasse i Spidsen, at Islændingene har naaet den politiske Modenhed, som førte til Selvstændigheden i 1918, det er fremdeles som Bondefolk, at de har haft den litterære og folkelige Renæssance i 19. Aarhundrede. Gennem en støt Vækst er Islands folkelige og kulturelle Styrke opstaaet.

Den Udvikling, som nu saa pludseligt er brudt ind i de hidtidige Forhold, og som over for det gamle Bondesamfund har stillet *det nye Island*, skyldes Fiskeriet. Rundt langs Kysten findes fortræffelige Fiskeomraader, ved Vestmanøerne maaske Verdens bedste. Alle disse Rigdomme er tidligere fortrinsvis blevet udnyttet af Fremmede, men i de sidste 20 Aar er Islændingene selv begyndt at optage den moderne Drift med Damptrawlere. Samtidig er man paa Nordlandet begyndt paa et størstilet Sildefiskeri.

Resultatet er blevet et økonomisk Opsving af aldeles voldsomme Dimensioner. Der er kommet mange Penge til Landet, og navnlig har de sidste Aar været gyldne. I 1924 eksporteredes der for ialt 80 Millioner Kroner. Da Importen samtidig kun beløb sig til 60 Millioner, var Udførselsoverskudet ganske antageligt.

Denne moderne Fiskeindustri har haft de allerstørste sociale Følger. Byerne er vokset umaadeligt. *Reykjavik*, hvor de fleste af Islands Trawlere er stationeret, er siden 1898 vokset fra ca. 4000 Indbyggere til 22,000. I en tidligere jomfruelig Bugt paa Nordlandet er i Løbet af faa Aar Sildebyen Siglufjörður opstaaet. Her lever i